

IV.7022.12.2021

Pan Zbigniew Ziobro
Minister Sprawiedliwości

Wielce Szanowny Panie Ministrze!

Rzecznik Praw Obywatelskich pragnie zwrócić uwagę Pana Ministra na kwestię o istotnym znaczeniu proceduralnym, a jednocześnie mogącą mieć duży wpływ na sytuację wielu rodzin. Chodzi o problematykę rozstrzygania sporów o dostarczanie dzieciom środków utrzymania i wychowania, czyli o problematykę alimentów i postępowania sądowego, mającego na celu ustalenie ich kwoty.

Postanowieniem z 6 kwietnia 2020 r. Sąd Okręgowy w Poznaniu w sprawie o sygnaturze akt II Ca 178/20 skierował do rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy następujące zagadnienie prawne: „Czy sprawa o zasądzenie świadczeń alimentacyjnych z powództwa małoletniego dziecka przeciwko swojemu rodzicowi, której wartość przedmiotu sporu nie przekracza 20 000 zł, podlega rozpoznaniu według przepisów o postępowaniu uproszczonym?” Zagadnienie prawne zostało zarejestrowane w Sądzie Najwyższym pod sygnaturą **III CZP 44/20**.

Jak zauważył Sąd Okręgowy w Poznaniu, nowelizacja Kodeksu postępowania cywilnego z 4 lipca 2019 r. wprowadziła nową treść art. 505¹ KPC, który obecnie brzmi:

§ 1. W postępowaniu uproszczonym rozpoznaje się sprawy o **świadczenie**, jeżeli **wartość przedmiotu sporu nie przekracza dwudziestu tysięcy złotych**, a w sprawach o roszczenia z rękojmi lub gwarancji – jeżeli wartość przedmiotu umowy nie przekracza tej kwoty.

§ 2. Spośród spraw wymienionych w § 1 nie rozpoznaje się w postępowaniu uproszczonym spraw:

- 1) należących do właściwości sądów okręgowych;

- 2) małżeńskich i z zakresu stosunków między rodzicami a dziećmi;
- 3) z zakresu prawa pracy rozpoznawanych z udziałem ławników;
- 4) z zakresu ubezpieczeń społecznych, z wyjątkiem spraw wymienionych w art. 477⁸ § 2 i spraw o rentę.

§ 3. Sąd może rozpoznać sprawę z pominięciem przepisów o postępowaniu uproszczonym, jeżeli może to przyczynić się do sprawniejszego rozwiązania sporu.

Sąd wskazał, że przywołana treść przepisu wywołuje wątpliwości i rozbieżności w praktyce orzeczniczej, bowiem nie jest jasne, jakie świadczenia, inne niż alimenty, miałyby znaleźć się w kategorii „świadczeń z zakresu stosunków między rodzicami a dziećmi” i podlegać rozpoznawaniu w postępowaniu procesowym, w tym w postępowaniu uproszczonym. Ponadto sąd wskazał, że interpretując przepis art. 505¹ § 2 pkt 2 KPC jako wykluczający postępowania alimentacyjne między rodzicami i dziećmi z rozpoznawania w postępowaniu uproszczonym, powstaje pytanie, co z pozwami o alimenty dla dzieci od innych osób, np. dziadków.

Sprawy alimentacyjne, z uwagi na wysokość świadczenia oraz częstotliwość występowania, wydają się sprawami, których rozpoznanie w postępowaniu uproszczonym mogłoby służyć rozładowaniu przynajmniej części zaległości w sądach. Sąd Okręgowy w Poznaniu wskazał również na okoliczności przemawiające przeciw takiemu trybowi traktowania pozwów o alimenty, w tym na to, że w trakcie postępowania, z uwagi na dynamicznie zmieniające się okoliczności życia dziecka, może zachodzić potrzeba zmiany powództwa, co w postępowaniu uproszczonym nie jest możliwe.

Podstawowym problemem jest już **istnienie poważnych wątpliwości** co do właściwego trybu rozpoznania takich spraw przez sądy. Dodatkowo rozpoznanie sprawy w niewłaściwym trybie, w niewłaściwym składzie (art. 505¹⁰ § 1 KPC), może doprowadzić do **nieważności postępowania**.

Rzecznik Praw Obywatelskich jest świadom planów wprowadzenia specjalnego alimentacyjnego postępowania nakazowego, co stanowiło przedmiot prac legislacyjnych w Parlamencie poprzedniej kadencji (UD392, druk sejmowy nr 3254). Na fakt, że sprawy alimentacyjne miały w zamyśle ustawodawcy nie wchodzić w zakres działania art. 505¹ i nast. KPC (czyli postępowaniem uproszczonym), może wskazywać korelacja czasowa między pracami legislacyjnymi nad projektem alimentów natychmiastowych i alimentacyjnego postępowania nakazowego oraz nad projektem, który ostatecznie został uchwalony jako ustawa z 4 lipca 2019 r., nowelizująca KPC i wprowadzająca m.in. właśnie art. 505¹ i nast. Wydaje się prawdopodobne, że ustawodawca, podczas prac nad projektem ustawy uchwalonej 4 lipca 2019 r., zakładał uchwalenie także przepisów, zawartych w drukach sejmowych nr 3254 i nr 3254A, ujętych potem w druku nr 3564, a dotyczących

alimentów natychmiastowych i alimentacyjnego postępowania nakazowego. Postępowanie to miało, w myśl druku nr 3564, zostać ujęte w nowych art. 505⁴⁰-505⁵⁰ KPC, w nowym Dziale IX w części pierwszej w księdze pierwszej w tytule VII.

W wyniku tego, że projekt UD392/druk sejmowy nr 3254/3564 nie został jednak uchwalony, a następnie prace nad nim zostały zaniechane, obecnie sądy mają więc uzasadnione wątpliwości dotyczące możliwości stosowania przepisów o postępowaniu uproszczonym w sprawach o alimenty.

Z uwagi na treść odpowiedzi Ministra Sprawiedliwości z 18 grudnia 2020 r. (DPE-III.053.5.2020) na jedno z wystąpień Rzecznika, w tym informację o tym, że „w Ministerstwie Sprawiedliwości ponownie podjęto prace zmierzające do reformy prawa rodzinnego, w tym również w obszarze realizacji obowiązku alimentacyjnego”, na podstawie art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy z 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (t. j. Dz.U. z 2020 r., poz. 627) uprzejmie proszę o poinformowanie, na jakim etapie znajdują się te prace, jak również, czy w ich toku planowane jest jednoznaczne rozstrzygnięcie kwestii opisanej powyżej i przedstawionej w zagadnieniu skierowanym do Sądu Najwyższego (sygn. III CZP 44/20), to jest jednoznaczne określenie, czy postępowanie w sprawach o alimenty – także pomiędzy rodzicami i dziećmi – może toczyć się w trybie postępowania uproszczonego. Będę wdzięczny za przesłanie ewentualnego projektu planowanych zmian legislacyjnych w tym zakresie.

Z wyrazami szacunku

Stanisław Trociuk

Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich

/-podpisano elektronicznie/